Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 165. Mercuri în 26 Iuliu (7 August).

DREPTATEA

Apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — Numeri singuratici 5 cr. — Taxa de inserțiuni: 1 cm.□1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: Dr. George Candrea.

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse, Nr 41 Telefon (linia de stat Viena Budapesta Arad Nr. 4.

Din Sinaia la Ischl.

Timișoara, 7 August n.

Evenimentul cel mai important al dilelor din urmă este fără îndoială întrevederea celor doi suverani, a monarchului nostru și a regelui României la Ischl. E aproape sigur, că visita, pre care părechia regală română a făcut-o la Ischl, nu este numai un simplu act de curtoasie. Din contră primirile festive, pompoase, și distracțiunile ce s'au dat în onorul oaspeților înalți n'au alt scop de cât sĕ abstragă atențiunea lumei mari de la adevĕratul scop politic. Ele sunt numai ramele tabloului, pre care însĕ noue, simplilor muritori nu ne este dat sĕ-l vedem așa ușor. Ceremoniile de curte, ce s'au făcut la Ischl ascund un eveniment politic de mare importanță.

Situațiunea critică din Orient esplică și scopul acestui act politic. El are de scop asigurarea păcii, sau mai bine stabilirea unei proceduri comune într'un eventual rĕsboiu oriental. Spre scopul acesta — după cum ni-se telefonează — întrevederea de la Ischl ar fi avut de resultat întrarea regatului român în triplaalianță.

Nu facem combinațiuni, fiind-că nu ne este dat noue sĕ putem face combinațiuni basate; informațiunile ne lipsesc. Se vede însĕ din rapoartele ce vin de la Ischl, că da, într'adevĕr acolo s'a făcut ce s'a făcut lucru mare. Rapoartele tendențios nu spun de cât de primiri, serbări și distracții. Printr'acestea sunt însĕ intervale despre cari cronica tace.

Acestea sunt cele mai importante.

Întrĕ combinațiunile cele multe ce s'au făcut, curioase sunt cele ale presei maghiare. Diarele maghiare sunt aproape unanime a privi în venirea regelui Carol la Ischl un fel de capitulare a României înaintea — Ungariei. Ca și când triplaalianță ar fi Ungaria. Unele se avêntă până la a declará, că regele Carol dă o strașnică desavuare politicei Românilor din Ungaria și un fel de desmințire la gravaminele și plânsorile noastre.

Lucrul presentat astfel e nu numai sforțat, ci chiar fals.

Mai întâiu este un lucru constatat, că Regele Carol nu s'a îmbiat, nu s'a rugat, nu a cerșit aceasta întrevedere. El a fost *invitat* printr'o scrisoare autografă a Monarchului nostru.

Cât despre des'avuarea noastră, lucrul poate fi chiar contrar așteptărilor presei maghiare. E fapt, că ministrul de interne al Ungariei a fost citat pe *timp scurt* la Ischl, chiar pre ieri, când regele Carol erá încă acolo. E fapt surprindĕtor că presa maghiară și-a schimbat așa dicênd peste noapte părerea față de congresul naționalităților. Astădi vine chiar organul cel mai guvernamentalist — dintrĕ câte se cetesc de publicul mare — P. Napló, și pledează pentru permiterea ținerii congresului; ce e mai interesant, foaia *haasistă* se provoacă de astă-dată la lege, și pe basa legii cere permiterea.

Caracteristic e și faptul, că erupțiunea furioasă a lui *Pázmándy* în scrisoarea deschisă către ministrul de interne — ca prin minune — n'a fost reprodusă de nici un diariu maghiar, ba nici chiar notiță n'au luat despre ea.

După toate acestea noi putem privi liniștiți în urma întrevederei de la Ischl. Garanță pentru aceasta ne sunt înșiși cei doi suverani. Voind sĕ lucre pentru asigurarea păcei, împĕratul-rege Francisc Iosif va fi simțind de sigur, că pacea trebue restabilită mai întâiu a casă; căutând aliați credincioși și devotați, va fi vĕdênd că mai întâiu trebue câștigați cei de a casă, aceia cari se sbuciumă neîndestuliți sub guvernamentul greu și nedrept a unui guvern, care se îngrijește numai de un popor pe contul și cu negligearea, apăsarea și prigonirea celorlalte.

Cu atât mai vêrtos trebue sĕ se *simtă* acest lucru când e vorba de o alianță cu România. Căci despărțiți de noi prin granițe politice, frații din România liberă sunt strînși legați de noi prin cele mai firești legături. Regele Carol, viteazul luptătoriu de la Plevna, care a pătruns în sufletul poporului sĕu, și s'a identificat pe deplin cu aspirațiunile lui, știe prea bine că o alianță a României cu Monarchia noastră nu se poate face jertfind cele trei milioane de Români din Transilvania și Ungaria. Ací este leagănul, isvorul românimei, și Regele României de sigur că nu poate desconsiderá acest leagăn, nu poate lăsá perirei, înnădușirei acest isvor.

Calea de la Sinaia spre Ischl duce prin Transilvania. Trecĕnd pe aceasta cale regele Carol nu poate trece călcându-ne pre noi în picioare.

*

Voci din presa maghiară.

„Hazánk“ scrie:

Regele nostru primește în Ischl părechea regală română; la aceasta întâlnire va fi de față ministrul de esterne, ambasadorul german, și s'au luat mĕsuri, ca nu cumva sĕ se întêmple vre-un scandal politic internațional, fiind-că baronul *Bánffy* a primit preagrațios concediu, de a se recreá în timpul acela la *Lucern* . . . Deci nu trebue sĕ ne temem, că coatingerea diplomatică a părții maghiare din Monarchie, sĕ poată fi eareși discreditată prin oare-care eveniment, fiind-că aceasta s'a delăturat prin părințeasca îngrijire a Monarchului nostru.“

Într'alt loc dice:

Situațiunea în care se află Austro-Ungaria și România față de evenimentele din Orient pretinde de-a dreptul, ca monarchia dualistică și regatul român sĕ fie clarificate întrĕ olaltă. Propășirea elementară a panslavismului este pentru noi tot pe atât de periculoasă, cât și în România, fiind-că la noi tot așa descompune, — puterea acestei politici ce nu alege mijloacele sale, — ca și în România. Ferberile de acolo formează un periclu comun, ale căror mai noue evenimente fac pe oara ce merge tot mai incalculabilă situațiunea, și tot semne din marea politică sunt pentru noi și România un signal ca sĕ ne înțelegem.

Foișoara „Dreptății“.

Din patria filomelei Banatului.

— Schițe de călĕtorie din marginile estreme ale românismului. —

Erá la petrecerea ce a dat'o tinerimea din Timișoara în 14 Iuliu.

Domnișoara Vioara Magdu, filomela Banatului, — cum o numí prea nimerit pentru prima dată Bill-A-Zam, — se plimbá prin sală încungiurată neîntrerupt de o ceată de tineri.

Și eu doriam mult sĕ-i fac cunoștința, sĕ o cunosc și în persoană, căci spiritul ei viu, când șagalnic când melancolic, îl cunoșteam prea bine din *„Dreptatea“*. De mai multe-ori chiar ne întâlnirăm — *„sub linie“*. De sute de chilometri îndepărtați la olaltă, „Dreptatea“ ne deveni loc de *„rendez vous“*. Așa se joacă întêmplarea cu omul. Acum tot întêmplarea îmi oferi ocasiune de a o cunoaște în persoană.

Edda se plimbá singur cu dînsa.

Mĕ folosiiu de momentul oportun spre a mĕ presentá.

Ne plimbarăm apoi toți trei prin sală.

Când apoi a patra-oară în aceeași seară ne'ntâlnirăm earăși noi trei, eram oare-cumva deja ca niște vechi cunoscuți.

„Ei, Dle redactor,“ dise Dșoara Vioara către Edda, „când o sĕ veniți la Ecica?[1]) Dl Branisce și și DV. actualii redactori mi-ați promis, că veți veni.“

„Am fost foarte ocupați, Dșoară,“ rĕspunse Edda, smulgându-și cu mâna stângă barba, par'că ar fi căutat sĕ stoarcă o scuză dintr'însa.

„Vedi Dle,“ se adresă către mine Dșoara,“ „tot promit și nu țin promisiunea, domnii acestia. Dar' știi ce? fă-i de rușine, — vino DTa la Ecica.“

Eu ași fi dorit mult sĕ merg la acest estrem punct al românismului, în patria „filomelei Banatului“, spre a vedè regiunile cari inspiră tinerei poete frumoasele sale „Frunze și frunzulițe“. Cum însĕ omul e o ființă fățarnică și în veci condusă de formele etichetei, și eu rĕspunseiu, că „sunt ocupat“, că „trebue sĕ plec spre casă“, că, — în fine vorbe goale fără rost, cum multe le vorbește omul întrĕ astfelin de împregiurări.

Edda, care cu consecuență își tot smulgeá barba, cu un zimbet triumfătoriu esclamă la audul scuzelor mele: „Ei, Dșoară, dacă ar merge dînsul, atunci și eu ași lăsá foaia și ași veni la Ecica.“

„Foarte bine,“ mĕ grăbiiu a spune, spre a aduce pe Edda în corn de capră, „dacă vĕ convine, Dșoară, atunci pe Marți suntem la Ecica.

Edda mĕ privì un moment uimit.

„Marți,“ dise Dșoara Vioara, „o se vĕ aștepte trăsura la Becicherec.

„Vom veni la tot casul,“ adause Edda.

Când apoi rĕmaserăm singuri cu Edda, ne spovedirăm. Dînsul ar fi dorit sĕ meargă la Ecica, dar' îi erá „oare-cumva“ sĕ promită îndată. Sperând deci, că eu voiu fi destul de rĕutăcios de a promite spre a-i causá lui perplesitate, a făcut mergerea noastră pendentă de la învoirea mea. Eu în acest chip am rĕmas un înșelătoriu înșelat, dar' înșelat plăcut. Am învĕțat: Pe popă nu încearcă sĕ-l înșele nime, făr' de a se înșelá pe sine. *„Dracu nu culcă-te jos“* dice sasul.

*

Marți dimineața pe la 11 oare plecarăm. Până la Vĕrșeț trenul ne duse destul de repede. La Vĕrșeț ne urcarăm în trenul local ce comunică cu Becicherecul. Nu pot sĕ las neamintit acest tren classic. Și prin Ardeal avem noi trenuri de categoria aceasta, d. e. cel din patria mea „morișca de cafea“, de pe valea Someșului. La Dej se dă signalul spre plecare, când cassariul în fugă desperată aleargă la tren și predă unui călĕtoriu biletul. — În cupeele trenului spre Becicherec se află sub băncile de ședut scăuneșe. Călĕtorii după plac le folosesc de măsuțe spre a se jucá în cărți, ori spre a-și întinde picioarele pe ele. Edda și eu le folosirăm în acest mod spre a comotizá. *Es geht nichts über die Gemütlichkeit.* Eu eram foarte vesel. Am cântat pe rĕnd toate cântările ce le știu, de la *„nu-i vieață mai plăcută“* până la *„integer vitae“*. La început și Edda mĕ acompaniá, pe când însĕ am ajuns la *„integer vitae“*, amicul meu „rĕdimându-și dulce capul sĕu de peptul

[1]) De a se pronunțá „Ecica“.

Pentru noi maghiarii o purcedere comună, de caracter şi cinstită, cu România este de mare valoare, şi pentru aceea, dacă conducĕtorii vieţei politice din România au oare-care pricepere sănĕtoasă, purcederea aceasta comună *va micşorá agitaţiunile de naţionalitate în contra noastră*. Acesteia însĕ trebue sĕ i-se acomodeze şi politica internă a Ungariei. Acolo la *Ischl* e acum *Goluchovsky* care cunoaşte relaţiunile din România, el bine ştie, că disposiţiunea din România numai pentru aceea e atât de duşmănoasă faţă de noi, fiind-că ei cred, că politica noastră liberală e maghiară: nu, politica aceasta *nu e maghiară*, e o *politică de bancă şi de bani, care pe neamurile lor de rassă îi mână* în mânile banului şi ale oamenilor acestuia. Clarifice Goluchovsky pe regele Carol, că tăişul acestei politice liberale nu e îndreptat în contra românilor, apasă şi loveşte acela dimpreună cu românii şi pe maghiari. În modul acesta doară se va îmblândí şi ura românilor, şi din *Bucureşti* ne vor priví cu ochi mai limpedi.

»*Egyetértés*« riscă următoarea părere:

„Se pot oare desminţí în faţa întregei *Europe* mai eclatant, mai cu temeiu şi mai cu efect acusele şi minciunile agitatorilor valachi şi ale iredentiştilor români, decât prin aceea, că atunci, când ei cu gura plină înjură pe maghiari la Bruxella, domnitoriul lor este oaspele bine-vĕdut şi bine-venit al regelui ungar?“

Serviţiul telefonic.

Budapesta, 7 August n.

România şi tripla alianţă.

Toate diarele constată drept resultat al întrevederei din Ischl, că România a întrat definitiv în sinul triplei alianţe.

Se dice, că contele *Kapnist*, representantul Rusiei la Viena, a anunţat aceasta ca fapt îndeplinit guvernului sĕu. El ar fi dis, că întrarea aceasta nu are alt scop de cât asigurarea păcei.

Întrevederea de la Ischl şi presa maghiară.

Presa maghiară de aici continuă a se ocupá de întrevederea din Ischl în legătură cu cestiunea română. Ea vede în acest fapt o desavuare hotărîtă a politicei românilor din Ungaria.

„*Budapesti Hirlap*“ publică adi un prim-articol despre cestiunea română. Articolul e subscris de *Ürmössy* László. El dice, că cestiunea română, aşa cum o contemplează *Liga*, nu esistă. Cu procedura de până acum însĕ totuşi nu mai merge. Trebue permis, ca pretensiunile juste şi gravaminele reale românii sĕ şi-le poată arĕtá pe faţă.

Bazaconii.

„*Magyar Estilap*“ de eri seara publică un primarticol, în care dice, că cestiunea română e — socialism. Numita fiţuică pretinde a ştí, că românii dau mari subvenţiuni foii socialiste din Pesta.

Eliberat...

Timişoara, 7 August n.

După cum am anunţat venerabilul luptător, George Pop de *Băsesti*, în 5 a lunei curente aveá se părăsească temniţele Vaţului. Le-a şi părăsit. După suferinţele unui an de închisoare a fost de nou redat libertăţii. Întreg, sănĕtos, tare, poate mai oţelit, venerabilul „badea George“ se re'ntoarce în sinul poporului seu, care cu dor îl aşteaptă se-l salute.

Noi cu inima deschisă ne asociem salutului de revedere, pre care poporul românesc i-l aduce de întimpinare.

Ne-aducem aminte de procesul Memorandului. Acolo figura domnului George Pop ni-s'a întipărit în minte. Neşovăitor, deschis, franc şi curăgios a stat în faţa acusatorilor şi a judecătorilor... Motivarea pedepsei mai mici, ce i-s'a dictat l'a indignat până la lacrimi. Acum a sfîrşit şi suferírea acestei lungi pedepse. În decursul timpului a mai fost lovit şi de soarte. Dar' şi această lovitură a suportat'o cu tărie. Mângâie-se cu iubirea nefăţărită, ce-i aduce poporul. O vieaţă deschisă, încununată de fapte, o inimă aşa de nobilă şi curată, un caracter aşa de întrepid şi românesc, cum este d. George Pop de Băseşti, se ridică interesant între cele mai marcante figuri a le intemniţaţilor nostri. De aceea salutul inimilor sincere îi va fi bine primit omagiu şi semn de dragoste.

Fie ca re'ntoarcerea sa în mijlocul nostru sĕ facă, prin înţelepciunea şi tactul dictat de inima curată, ce-i bate în pept, o direcţiune corectă în acţiunile comune.

*

Din incidentul eliberărei d'lui *Pop* de Băseşti primim din Braşov următoarea scrisoare:

Braşov, 5 August n.

Mult iubite şi stimate dle!

O bucurie nespusă a cuprins inimile noastre la audul ştirei, că cu diua de astădi părăsiţi al temniţei întunerec. E la loc aceasta mare bucurie a noastră, căci vedem în Dvoastră pe acel bărbat providenţial, care a luptat cu abnegaţiune pentru fericirea neamului sĕu, a servit naţiunea sa timp îndelungat prin suferinţe grele şi care astădi e redat earăşi neamului românesc.

Primiţi, mult stimate dle, din incidentul acesta îmbucurătoriu cele mai respectuoase salutări ale tinerimei române din Braşov pe lângă asigurarea, că faptele şi suferinţele Dvoastre ne vor serví şi nouĕ ca stea conducĕtoare în vieaţa spinoasă a robitului nostru neam.

Pentru tinerimea română din Brasov:
A. Străvoiu, rigor. în drepturi. *D. Lupan*, stud. filos. *V. Branisce*, cand. de prof. de desemn.

Austro-Ungaria.

Propaganda maghiară cântă, Chelard joacă. Jupânul *Chelard-Csalárd* sau cum îl mai chiamă, ear' s'a învrednicit din săculeţul cel cu pricina. Cel puţin aşa o demustră articolul ce-l publicase în curênd în coloanele revistei „*Revue Diplomatique*“ sub pseudonimul Eridant Gaston. Tema e agitaţiunile române din Ungaria şi congresul de pace din *Bruxella*.

Jupânul *Chelard* susţine, că românii cari de ani de dile se încearcă de a aduce înaintea parlamentelor străine plângerile lor, ear' de la representarea lor în parlamentul maghiar se feresc, nu vor trece cu vederea buna ocasiune de a subşterne la forul congresului din Bruxella plângerile lor. Că avèva resultat acest pas al lor, sau ba — dice jupânul — nu se ştie. Au, cel puţin la *Antwerpen* nu li-a succes sĕ fie consideraţi în mod serios; congresul de acolo a refusat categoric de a se ocupá cu tiranismul maghiar, de oare-ce plângerile nu erau de cât nişte calumnii (?!) cari numai înaintea acelora au putut sĕ aibă un colorit al probabilităţii, cari nu cunosc pe deplin relaţiunile (şi *săculeţul!*) din Ungaria. Afară de aceea plângerile acestea astrucă numai tendinţe irredentistice, sau mai bine dis, tendinţe de desbinare, adecă un scop care n'are ce căutá în lucrările de pace la cari atât de mult ostĕnesc membrii congresului. Scopurile estreme ale partidului iredentistic român sunt atât de cunoscute în *Francia*, în cât o espunere amĕnunţită a acelora e de tot superfluă. (Înţelegem! Aceasta cere *taxă* separată! R. „Dr.“). E destul dacă spunem, că e vorba de nici mai mult, nici mai puţin de cât de prepararea unui curent favorabil în întreaga opiniune publică europeană, pentru eventuala desbinare a Ardealului de Ungaria. Mijloacele ce conduc la scopul acesta, pre cum la toate întreprinderile politice, sunt calumnia şi minciuna. Aceste arme *nu se pot îndestul demascá* (of!), ca sĕ înţeleagă membrii congresului, că cât de puţin este chiămat congresul interparlamentar a enunţá o sentinţă într'o causă, al carei unicul scop este de a netedí calea viitoarei conflagraţiuni din Europa orientală.

Tot în limbagiul acesta continuă apoi despre atentatul contra casei drului *Raţiu* la Turda, şi despre temniţele de stat din *Seghedin* şi *Vaţ*.

După cum suntem informaţi, toţi articolii subsemnaţi de acest *Chelard* se concipiază în Budapesta.

România.

Părechea regală română la Ischl. (Ischl, 6 August) Regele şi regina României se bucură în Ischl de o deosebită atenţiune din partea tuturor somităţilor aflătoare acolo. Eri după dineul de curte regele şi regina au asistat la representaţiunea de gală dată în teatrul de acolo *a nume în onoarea părechei regale române*. Adi la 8 oare regele a făcut o lungă preumblare pe jos. Într'aceea se rĕspândise vestea, că regele e la preumblare, şi în scurt timp se adunase o mulţime de oaspeţi spre a'l vedè la re'ntoarcere. Regelui i-a succes însĕ a se furişá pe o portiţă laterală şi a sosí a acasă fără a fi fost observat de publicul ce'l aşteptă.

La 10 oare a sosit la hotel o trăsură a curţei imperiale, aducênd pe împĕratul-rege al nostru, care în uniforma regimentului sĕu român a făcut părechei regale române visită. La început asistă şi regina Carmen Sylva la întrevorbirea celor doi monarchi, dar' după

---

meu“ erá deja de mult la escursiune prin plaiurile lui Morpheus.

*

Sosiţi la Becicherec căutarăm în giur de noi spre a aflá pe dl. profesor Valeriu Magdu. Neaflându-l eşirăm înaintea gărei spre a ne luá o birje cu care sĕ mergem la Ecica. Va fi vr'o neînţelegere, cugetam. Aşa a şi fost. Dl. învĕţătoriu Ghilăzan venise înaintea noastră. Şi dînsul ne căută cu ochii. Noi nu îl cunoaşteam, dar' dînsul, sprintenul bănăţan, ne vĕduse pe tabloul jurnaliştilor de la procesul Memorandului, şi acuma recunoscêndu-ne se grăbí a ne întimpină. Dl. Valeriu Magdu primí, pre-cum am aflat ulterior, numai a *treia* di depeşa părinţilor sĕi, de a ven̆í la Ecica. Serviciu crăiesc unguresc! Ne urcarăm în trăsură şi percurserăm stradele Becicherecului. Un oraş infinit de şes, locuit în mare majoritate de sêrbi. Becicherecul are o mulţime de edificii frumoase. Bătĕtoriu la ochi este edificiul grandiosal casei comit. clădit în stil renaisance. Prevalenţa elementului sêrbesc se observă mai eclatant în firmele neguţătorilor. Sunt aici în proporţie tot atâtea nume sêrbeşti ca şi în Pesta jidăneşti. Unele sunt scrise chiar cu litere sêrbeşti şi aparţin, deducând à la ziarele maghiare, unor „magyarfaló“. Ne cuprinde mirarea vĕdênd manifestându-se de astfel spiritul naţional şi avuţia elementului sêrbesc, cum de nu ies la iveală mai mulţi conducetori resoluţi din sinul acestui popor. Pe drumul spre Ecica într'un suburbiu al Becicherecului douĕ turnuri în stil arab ne surprinse privirea.

Rĕmăşiţele ruinate ale puterei din trecut ce o aveá moslimul pe teritoriul Ungariei. Pe *teritoriul* Ungariei, pe *pământul naţionalităţilor* s'au purtat luptele cele mai crâncene, şi totuşi am persistat. Şi cine a scos din Ungaria semiluna? Nu tot noi naţionalităţile nemaghiare?! Ear' acuma, ce ironie a sorţii — aceia cari în „*fő és székváros*“ siliţi au fost a răbdá secoli întregi moşeele şi minaretele turceşti, voiesc pe *noi* sĕ ne stirpească de pe faţa pământului. Însĕ cum am scăpat de o semiluna, vom scuturá de pe grumaz şi „zbiciul lui hadur“.

*

Înserase; ne apropiam de Ecica.

„Iată muntele de la Ecica“ esclamă deodată Dl Ghilăzan arătând spre o colinioară de abia de 2—4 metri. Şi într'adevĕr pe infinitul şes întins aceasta mică ridicătură de pămênt, — „cât un muşinoiu“ ar dicc naţia prin Ardeal — apăreá un adevĕrat munte.

*

Trăsura se oprí. Ne scoborîrăm. Cu „bine aţi venit“-ul românesc ne întimpină amabila familie a venerabilului părinte Magdu. „Bine V'am găsit“ fù rĕspunsul nostru. Am întrat în casă. Şi ce curios, atât de departe de Ardealul strămoşesc, de vatra naţiunei noastre, întrând în casa preoţească din Ecica mĕ cuprinse sentimentul, ce nu se poate descrie, sentimentul de „ca şi a casă“. Par' c'aşi fi întrat în casa parochială din Murĕş-Ludoş la ospitala familie a părintelui Solomon, ori la moşul Porţius în Rodna, oraşul de munte de sub poalele „Rotundei“ şi „Inieului“ alb de zăpadă. Dar' nu; aici eram la estremul punct românesc din apus, pe şesul Torontalului. Şi totuşi, aceleaşi chipuri de sfinţi pe păreţi; pe paturi, divane şi mese tot ţesĕturi naţionale; conversaţiunea cum numai cunoscuţi vechi o pot purtá, nejenată, confidentă. Până în micile detaiuri ale arangiamentului din casă, ale moravurilor, spiritul casei, tot tot ca şi pe la noi. Acuma am înţeles şi mai clar ce e farmecul, unde zace puterea ideii naţionale. Ori câte definiţiuni ştientifice, statistice, istorice, sociologice, toate sunt zadarnice. Ideia naţională nu se poate definiá, nu se poate pricepe cu mintea; însĕ simţĕmêntul, „inconscientul“ din internul nostru, ne esplică adese într'o clipă, ce prin studiu zadarnic am căutat sĕ ne esplicăm.

Multe, multe am povestit până după miedul nopţei. Referinţele sociale, economice şi naţionale din Ecica şi jur ne interesau mult pe noi ardelenii, ear' noi povestiam o mulţime de lucruri noue pentru familia dlui Magdu. Ce drăgălaşă e aceasta familiă. Doamna cu privirea atentă se îngrijeşte sĕ aibă toţi ce le trebue, şi numai apoi se aşeadă spre a ascultá ce povestesc bărbaţii despre politică.

(Va urmá.)

un timp s'a retras în apartamentele sale. După retragerea reginei *împěratul-rege Francisc-Iosif şi regele Carol au conferat mai mult de o oară.*

În decursul ḑilei părechea regală română a primit mai multe visite, între cari cea a archiducelui *Carol Ludovic*, a ministrului de esterne *Goluchovsky*, a consulului german *Eulenburg, etc.*

Prinţul *Hohenlohe* încă n'a sosit din Aussee.

Mâne părechea regală va plecá la *Ragatz.*

*

Interesant şi sensaţional e Nrul de eri a lui *Male Novine* din Belgrad, care ocupându-se cu petrecerea părechei regale române în Ischl, — afirmative din isvor vienez — ḑice şi următoarele:

»În Ischl se va decide asupra sorţei Bulgariei şi *regele Carol va primi garanţe, că dînsul are sĕ fie principele Bulgariei*«.

Străinătate.

Evenimentele din Bulgaria. (Karlsbad, 6 August.) Principele Ferdinand în călětoria sa spre casă nu se va opri în *Sofia*, ci va merge direct la *Varna.* —

(Mainz, 6 August.) „Neue Mainzer Journal" publică o declaraţiune a princesei de Braganza, carea confirmă în multe privinţe faima, că Ferdinand s'ar pregătí sĕ renunţe la tronul bulgar. Princesa afirmă, că Ferdinand şi soţia sa sunt cu mult mai tari în credinţa lor strămoşească, de cât sĕ se lapede de ea, nici chiar de dragul unui tron, şi susţine, că tot în acest sens s'ar fi declarat princesa de Parma (soacra) şi princesa Clementina (mama principelui).

(Belgrad, 6 August.) Tata-rege Milan şi-a sfătuit fiiul, ca din considerare la evenimentele din Bulgaria sĕ-şi amâne călětoria în străinătate.

Colonelul Mihailovici, consulul Sêrbiei la Petersburg, e chiămat la Belgrad spre a raportá despre ţinuta Rusiei în cestiunea sêrbobulgară.

(Ischl, 6 August.) În cercurile bine informate de aici se vorbeşte, că între Viena şi Belgrad decurg pertractări asupra modalităţilor pre lângă cari *regele Alexandru ar fi sĕ vină la Ischl spre a se întâlní cu împěratul-rege Francisc-Iosif.*

(Londra, 6 August). Conform rapoartelor sosite din Sofia, enunciaţiunile ruseşti faţă cu peregrinagiul deputaţiunei bulgare au produs mare surprindere. Ministrii stau uluiţi fără nici un sfat şi vorbesc în general, că nu preste mult metropolitul Clement are sĕ se pună în fruntea guvernului.

(Sofia, 6 August). A produs mare surprindere în cercurile sociale de aici, că la întimpinarea metropolitului Clement în Ţaribrod printrĕ uralele publicu'ui se auḑiau binişor şi esclamaţiuni de: „Trăiească prinţul Boris!

O foaie bulgară recomandă, ca în casul abdicerei lui Ferdinand sobrania sĕ aleagă de principe pe prinţul grecesc George.

Din senatul Italiei. (Roma, 6 August). În şedinţa de eri a senatului s'a început desbaterea asupra projectului de lege referitoriu la dispoziţiunile financiale ale cabinetului. La vorbirile mai multor senatori au rěspuns ministri Boselli şi Sonnino, pre cum şi Crispi. După încheerea desbaterei generale s'a primit cu mare majoritate de voturi o ordine de ḑi, în sensul căreia enunciaţiunile guvernului se iau la cunoştinţă. În şedinţa de aḑi s'a început desbaterea specială.

Revoltarea Macedoniei. (Athena, 6 August.) Comitetul macedonean de aici acum intenţionează a pune la cale o acţiune în dimensiuni mari *spre a revoltá Macedonia.* Punctul de gravitaţiune al activităţei sale e transpus în *Thessalia*, pentru ca cetele insurgente sĕ poată pătrunde mai uşor în Macedonia. Un bancariu grec a pus la dispoziţiunea comitetului 250.000 de drachme, din cari sĕ se înarmeze o ceată de 1000 oameni. Agitaţiunea decurge publice, guvernul nu face nimic pentru restringerea ei. *Sakir* paşa, consulul Turciei, a făcut atent guvernul, că din treaba asta are sĕ easă urmări grave, fiind că armata turceească e destul de puternică spre a nimicí astfeliu de cete voluntare, — dar' reclamaţiunea sa a rĕmas fără resultat. Partea cea mai mare a presei se ocupă cu afacerea, şi de şi nu speră succese strălucite, totuşi accentuează, că fie-care grec are datorinţa morală de a spriginí acţiunea comitetului macedonean.

Corespondenţă.

Sinaia, 2 August n.

E greu, e aproape o imposibilitate a pune pe papir simţĕminte şi impresiuni atât de pătrunḑĕtoare, cari sunt în stare sĕ te ridice pe momente din nĕcazurile ḑilnice omeneşti în sfere mai înalte. Şi dacă totuşi încerc a vĕ descrie în scurte cuvinte ceea ce m'a pătruns astăḑi, ce şi acuma simt, când aştept trenul la gară, care sĕ mĕ despartă de acest locaş feeric, vĕ rog sĕ ascrieţi aceasta împregiurare acelui puternic imbold al inimei mele, care mĕ îndeamnă necontenit sĕ împărtăşesc celea ce am vĕḑut şi simţit şi acelora, cari nu au avut fericirea, sĕ petreacă pe acest „picior de raiu" câteva scurte momente, chiar cu risicul de a dá o icoană cât sĕ poate de palidă.

Soldatul român, sentinela graniţei României, care priveá cu un oare-şi-care dispreţ la trenul, unguresc, care întră greoiu — greoiu în gara Predeal — mulţimea de omeni în gară, cari despachetau şi pachetau la giamantane, — ici colea vorbe şi înjurături ungureşti — deodată dulcea vorbă românească — vin de Drăgăşani — bilete româneşti — tren românesc „C. F. R" — „gata" — valea încântătoare a Prahovei — impunătoarele fabrice de postav şi de sticlă din Azuga — frumosul Buşteni — la dreapta maiestosul Bucegiu, ale cărui vêrfuri străluceau de zăpadă seculară — la stânga braḑi falnici şi stânci înfioarătoare, — câte privelişti, câte lucruri, atâtea impresiuni. Deodată o fluerătură puternică, care se resfrânge în dealurile şi munţii încunjurători, şi am sosit la locul destinat. Ca un orăşel din lumea povestilor se înalţă la dreapta Sinaia. Un drum lin suitor te duce în sus şi tot mai sus: o priveliştе încântătoare se desfăşură înaintea ochilor setoşi; ḑeci de ville una mai frumoasă de cât ceealaltă sĕ înşiră lângă şi după-olaltă, equipagiuri elegante circulează cu o iuţală neobicinuită prin stradele bine îngrigeate; suind mai sus întri în parcurile Sinaii, în cari petrece lumea românească lunile de vară; oficeri de la toate armele, civili, dame, domni, domnişoare şi copii se preumblă la sunetul acoardelor line ale horei Sinaii; uşile de sticlă ale hotelului „Caraiman" stau deschise şi învită trecĕtorii la dulceaţă şi vin rĕcoritoriu. Urmând cărările mai departe, te sui la mănăstire, fratele Vasilie, un călugăr cam de vr'o 30 de ani cu faţă blândă şi atât de bună, într'adevĕr un ideal de călugăr, ne-a condus de alungul şi latul mănăstirii, de la cea mai vechiă biserică ziditá în anul 1695 până la cea mai nouă, care e totodată şi capela părechii regale. O evlavie deosebită ne a cuprins la privirea acestor locaşuri sfinte, în cari petrec călugări ospitali întreaga lor vieaţă. Părăsind curtea mănăstirii şi mergênd pe drumul „Carmen Silva" mai de parte ne am întâlnit cu o societate mică de domni şi doamne; erau ministrii români, cari ţinuseră în Sinaia consiliu ministerial; tot mai mult ne apropiam de feericul castel Peleş; apele murmurătoare ale Peleşului curgeau cu sgomot la vale, pururea verḑii braḑi adiaţi de un zefir lin se legenau graţiosi, voind oare-şi-cum sĕ ne arete însĕmnătatea acestui loc, călcat şi bătut de acelea persoane înalte, în a căror mâni zace viitoriul strălucit al unui neam întreg.

Deocamdată la o cotitură rĕsare feericul castel de pe a cărui acoperiş ne vesteá tricoloriul fâlfâitor, că oaspeţi mult doriţi se află aici. A încercá a descrie acest unic palast e imposibil; uimit priveam la aceasta operă făcută de oameni, care nu erá numai splendidă, cum numai se poate, ci prin forma sa, prin diferitele turnuri şi turnuleţe şi prin colorile acomodate armonisă atât de mult cu regiunea dimpregiur.

Frumosul soldat român, care păziá partea castelului, care zăceá cătră apus, ni-a dat toate esplicările necesare. Între altele ni a spus, că regina, care se află şi dînsa în castel, se preumblă numai odată pe ḑi, a nume dimineaţa de la oarele $8-8^1/_2$; regele părăseşte de mai multe-ori castelul, chiar şi acuma se află afară din castel la preumblare. Ni-a comunicat mai departe, că regina pleacă mâne la Ischl, ear' regele la Bucureşti; principele de coroană se află în Câmpina. Deodată întrerupse firul vorbelor, căci sunetul unor paşi, cari se apropiau, pătrunse la urechia sa. — Erá el, Carol, regele României; o figură măreaţă, care numai eroul de la Plevna o poate aveá, de pe faţa sa regulată şi espresivă puteai cetí acea grijă şi iubire părintească, care trebue sĕ aibă fie-care regent, care poartă în inima sa dor şi drag pentru ţeara sa, pentru supuşii sĕi.

L'am salutat respectuos, dînsul m'a resalutat, şi după ce a dispărut în a castelului curte, priveam adâncit în gânduri la uşa împodobită, prin care a întrat regele României. —

Trebue sĕ încheiu corespondenţa, căci trenul fulger de cătră Bucureşti se apropie. Salutări cordiale de pe pămĕntul liber al României!!

Mărior.

Cronică.

Timişoara, 7 August n.

Ciuperci bolunde. Sub acest frumos titlu are Alföld de eri o telegramă din Pesta, în care spune, că advocatul din Sibiiu „Franku Iános" (va fi Amos Frâncu!) a dat recurs de nulitate faţă cu sentinţa adusă în causa colectei pentru monumentul lui Iancu, şi se înfurieazǎ şi numeşte nebun pe Frâncu, pentru-că — veḑi Doamne — a cutezat sĕ tragă o paralelă între Iancu şi sfêntul Kossuth! Şi încă ce e mai mult, auḑiţi mĕ rog în favorul lui Iancu. — Apoi numai ce-i drept, dl Frâncu a greşit; a trebuit s'o ştie de la început, că o astfeliu de paralelă e incompatibilă. Nici când nu se poate face asĕmănare între Kossuth şi Iancu, pentru-că — — *Iancu a fost „integer vitae scelerisque purus"*, — ear' Kossuth? . . . . ştim cu toţii cine şi ce a fost.

Oficieri români în Cegled. Vineri au sosit la Cegled doi locotenenti români din Bucureşti: D. Popoviciu şi C. Stefanescu; de acolo au călĕtorit la Viena.

Furtună. Ni-se scrie din Silha cu datul de 6 August: Eri cătră 4 oare d. a. o furtună înfricoşată a venit asupra hotarului comunei noastre. Girezi de grâu au fost rupte până în pămĕnt, pomii scoşi din rădăcină, ear' cei rĕmaşi despoiaţi de fructe; case încă s'au derimat doauĕ, ear' din cele acoperite cu paie mai toate au fost descoperite. În Lugoş aud, că au fost şi mai grozavă furtuna.

Asemenea ni-se scrie din *Valea-paii* cu datul 5 Aug.: Aḑi în 5 August s. n. a fost aici la noi în comuna Valeapaii pe la 3 oare d. a. un *vifor* grozav de puternic; a descoperit casele oamenilor chiar şi cele acoperite cu ţiglă, a spart stoguri de fên şi gireḑi de grâu etc., chiar şi la turnul bisericei a rupt pleul, şi la şcoală a lăpădat ţigle de pe acoperiş, cu un cuvênt a făcut foarte mari păgube! prunii încărcaţi cu prune sunt jumĕtate rupţi. După aceea a venit o ploaie grea. — După ploaie am eşit la câmp, şi cu durere iau peana de a vĕ comunicá după ce am vĕḑut şi constatat, că şi grâul, crucile, cari au fost rĕmas pe câmp singuratice sau adunate la olaltă, toate au fost sparte şi împrăştiate, de nu se mai ştie care a cui e?! Totul e deslegat şi spart. Cucuruzele toate sunt frânte la pămĕnt. Fênul e tot împrăşchiat, de nu mai e speranţă sĕ se poată stringe. Paguba e foarte mare.

Petrecere şi concert în Timişoara. Reuniunea de cântări „Typografia" din loc învită la petrecerea de vară şi concertu ce'l va arangeá Duminecă în 11 August n. în hotelul „Regele Ungar" din *suburbiul Iosefin.* — Începutul la 5 oare p. m. Preţul de întrare 20 cr. Membrii ajutători ai reuniunei nu plătesc tacsă de întrare.

„Controla" şi congresul naţionalităţilor. Raportul nostru despre petrecerea din Maierile Timişoarei trebue sĕ'l completăm cu espunerea unui fapt, pre care raportorul nostru esmis nu l'a vĕḑut, fiind-că n'a rĕmas de cât până la 2 oare d. m. nopţei. Dup'aceea s'a mai *comis* un act despre care „Délmagyarországi Közlöny" scrie următoarele:

„Cedând dorinţei generale a oaspeţilor, *Barcian*, redactorul foaiei *române* (?) intitulată *»Kontrola«*, a ridicat cuvêntul şi a mulţămit înainte de toate numĕrosului public pentru numĕroasa participare la serbare. În decursul vorbirei sale a amintit şi de mişcarea faţă de congresul naţionalităţilor şi *numindu-o pe aceasta de o netrebnicie* a declarat, *că românii din loc sunt cu mult mai treji şi mai patrioţi de cât se se ocupe cu astfeliu de mişcări şi escentricităţi sociale.* Respectarea legilor, pre cum şi stima reciprocă şi concordia întăreşte şi uşurează sîrguinţa pentru ajungerea scopurilor comune ale cetăţenilor de omenie: Înflorirea patriei comune. Vorbirea a fost urmată de aplause colosale şi de „éljen"-uri neîncetate. Vorbitoriul a fost felicitat din toate părţile."

Credem; dar' întrebăm pe *individul* din poveste, că cine l'a autorisat sĕ vorbiască în numele „românilor din loc"?

Invitare la abonament.

Începênd cu 1 Iuliu st. v. *prețul de abonament al diariului „Dreptatea“* s'a **redus** de la **12 fl.** la **10 fl. pe an.**

Astfeliu manținênd ținuta noastră cea vechiă, calmă, solidă și objectivă întru toate, susținênd toate legăturile noastre cari până acum ni-au făcut posibil de a dá în mâna cetitorilor diariul celor mai proaspete informațiuni, vom face acum, ca diariul nostru sĕ fie și cel mai eftin cel mai ușor de abonat.

Cât despre timpul apariției, »Dreptatea« va apărê și mai departe în fie-care di de lucru la amiadi.

După acestea învităm la abonament cu următoarele prețuri:

Pentru monarchiă:

Abonamentul anual costă	fl. 10·—
„ semestral	„ 5·—
„ treilunar	„ 2·50
„ lunar	„ 0·85

Pentru România și străinătate:

Abonamentul anual costă	Frci 37·—
„ semestral	„ 18·50

Abonații vechi sunt rugați a se provocá la numĕrul sub care au primit până acum foaia, ori sĕ lipească adresa pe cuponul mandatului.

Abonenții noi sunt rugați a scrie adresa corect și legibil.

Abonamentele se fac mai cu înlesnire prin m a n d a t e p o s t a l e. Domnii abonați sunt rugați a însemná pe cuponul mandatului timpul pentru care trimit abonamentul.

Amintim și la acest loc, că diariul nostru se va trimite numai acelor abonați, cari au s o l v i t î n a i n t e abonamentul și numai pre acel timp pre care au solvit.

Abonamentele se trimit la adresa administrațiunei diariului „Dreptatea“ în T i m i ș o a r a, (Temesvár, Zápolyagasse,) Nr. 41.

Redacțiunea și Administrațiunea diariului „Dreptatea“.

Bursa de Budapesta din 5 August 1895.

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 „	4%	—.—
„ „ coroane ung. „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 „	5%	128.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4½	129.—
„ „ „ „ „ arg. „	4½	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc.		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.)	4½%	100.75
„ „ „ „ croate „	4½%	102.50
Bonuri rur. ung. „	4%	96.25
„ „ croate „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct.	$4^2/_{10}$	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug.	$4^2/_{10}\%$	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul.	$4^2/_{10}\%$	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov.	$4^2/_{10}\%$	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98. 0
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		198 —
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraș. Budapesta 1890	4½%	100.15
Obl. c. fr. bulg.	6%	122 —
„ cu prem. sĕrb. 100 fr.	3%	40.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.)	3%	40.75
„ soc. p. reg. Temeș-Bega	5%	140.—

Bance.

Banca anglo-austriacă 120	170.—
„ pe acții Budapestană 100	129.50
„ „ „ a capitalei I emis. 100	98.—
„Hermes“ intreprind. de bani 200	—.—
Banca de credit fiumană 80	126.50
„ „ „ gen. ung. 200	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu	435.75
„ „ „ pe acții Budast. 50	55.—
„ „ „ austriacă 160	.—
„ „ „ „ din 4 Iuliu	351.50
„ industrială I ung. 150	197.—
„ „ și comerc. ung. 100	.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu	112.50
„ croat-slavon. 100	—.—
„ de credit ung. 200	116.—
„ „ „ „ vechiă 100	—.—
„ „ „ „ II emis. 15 Iuliu	241.25
„ comercială ung. pestană 500	1132.—
„ com. și industr. bpestană 100	—.—
„ de credit fonciar centrală 500	590.—
„ croată de escompt 200	—.—
„ de escompt și zarafiă ung. 400 K.	—.—
„ „ „ „ „ 15 Iuliu	259.—
„ austro-ungară 600	1000.—
„ „Unio“ 200	—.—

Monede.

Galbenul ces. și reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.92
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.93
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. și ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
de bancă pr. 31 Iuniu	—

Scrisuri fonciare.

„Albina“, inst. de econ 5%	100.75
Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani	101.—
„ „ „ „ „ 5%	101.—
„ „ „ „ „ 5½%	100.50
„ de credit ardeleană 5%	101.—
„ „ „ „ 4½% 40 ani	99.—
„ „ „ „ 4½% 50 ani	98.50
„ credit fonc. din Sibiiu 5%	102.25
„ „ „ „ „ 5½%	—.—
„ „ „ „ „ 6%	—.—
„ „ „ „ „ 4½% em. VI.	100.50
„ gen. din Sibiiu 110 5% 31.3 ani	—.—
„ „ „ „ 106 5% 40 ani	—.—
„ „ „ „ III emis 5%	102.25
„ „ „ „ IV emis. 4½%	100.50
„ I. de credit din Timișoara 5%	102.—
„ I. „ „ „ „ 4½%	99.50
Imprumut. băncii ung. hipotec. 4%	128.50

Sorțuri private.

Imprumutul oraș. Viena din 1874, 100	174.50
Sorțuri din Buda 40	60.—
„ „ „ (st. austr.) 40	61.—
Sorturi reun. „Jó-sziv“ 2	3.30
„ „ „ (st. austr.) 5	3.50
„ crucea roșie 5	12.—
„ „ „ (st. austr.)	12.50
Obligațiunile basilicei 5	9.75
„ „ (st. austr.)	10.25
„ crucea roșie italian. 25 lire	12.75
„ „ „ „ (st. austr.)	13.—
Instit. de cred. austr. 100	198.—
Crucea roșie austr. 10	19.—
Sorți Pálffy 40	59.2

Prețurile bucatelor din piața Timișoarei.

De la 5 August 1895.

După notările societății „Lloyd“ din Timișoara.

Grâu, greutatea cualit. 78 chil. per 100 chil.	5.85–5.90
Grâu, greutatea cualit. 79 chil. per 100 chil.	5.90—5.95
Sĕcară, greutatea cualit. per 100 chil.	4.60–4.70
Orz, greutatea cualit. per 100 chil.	6.00—6 10
Ovĕs, vinturat per 100 chil.	6.40–6.50
Cucuruz, nou per 100 chil.	5.70 5.7

Têrgul de producte pe termin.

Grâu Sept.-Oct. . . în bani per 100 kgr.	6.69 și	6.71
Grâu la Mart.-Apr. „ „ „ „ „	7.05 și	7.06
Grâu Maiu-Iuniu . „ „ „ „ „	—.— și	—.—
Sĕcară la Sept.-Oct. „ „ „ „ „	5.06 și	5.07
Porumb Maiu-Iuniu „ „ „ „ „	6.13 și	5.15
Porumb Iul.-Aug. . „ „ „ „ „	5.07 și	5.09
Porumb Aug.-Sept. „ „ „ „ „	5.08 și	5.10
Ovĕs la Sept.-Oct. „ „ „ „ „	5.87 și	5.89
Ovĕs la Mart.-April „ „ „ „ „	—.— și	—.—
Rapiță Aug.-Sept. . „ „ „ „ „	9.45 și	9.50

FAGEȚIANA

institut de credit și de economíi, societate pe acțiuni

în **Facset** (Banat),

acoardă după **depuneri spre fructificare** de ori-ce sumă

6% interese

la an, solvind institutul contribuțiunea după interesele capitalisate și ridicate.

Depuneri și ridicări se pot efectuí și prin postă.

Nr. 5 (X—24)

DIRECȚIUNEA.

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.